

Odumírající zlo jako potrava pro rostoucí dobro

Rudolf Steiner

Berlín, 27. března 1914

Zápis A:

Nejprve bylo řečeno, jak je těžké, že s námi [Rudolf Steiner] už nemůže tuto zimu být, musíme však o to intenzivněji cítit, že v duchu jsme stále spojeni. Pak se věnoval tomu, že když člověk provádí svá cvičení s dostatečnou vážností a intenzitou, učiní také pokroky na esoterní cestě, i když je nepozoruje. Je třeba být jen pozornější k sobě a rozvíjet pocit: Nemyslím já, nýbrž ono myslí mě, takže nemyslí fyzické tělo, nýbrž tělo éterné. Fyzické tělo je jen zrcadlem či ozvěnou. Jako si člověk, stoupne-li si před zrcadlo, všimá jen zrcadlového obrazu a zapomíná na skutečnou postavu, ani u ozvěny si nevšimá toho, co se volá, ale jen toho, co se ozývá. Nevšimne si pak, že myšlení se děje v éterném těle a na fyzickém těle se jen zrcadlí.

Čím více své éterné tělo osamostatňujeme, prožíváme dvojí: jednak že se naše Já [*leh*] rozpíná do dále, a jednak že své nitro prožíváme v osamění a v hloubi pak nalézáme své druhé Já [*Selbst*]. Člověk je ve své kůži jen jako ve schráně, v níž se bouřlivě zvedají a opadají duchovní síly; je to, jako by z nás naše myšlenky vystupovaly jako postavy a stavěly se kolem nás. Prožíváme pak své dobro a zlo: dobro tak, že ukazuje do budoucna a tam vede rašící, jakoby rostlinný život; zlo, které nesmí přejít až v čin, ale zůstává čistě myšlenkové povahy, aby v budoucnu sloužilo jako potrava dobra. Potrava pro naše tři říše vznikla jen tím, že bytosti, které na starém Měsíci procházely stupněm lidství, meditativně vědomě prožívaly své zlo, aniž by je nechaly stát se činem. Zlo vzniklo na Zemi tím, že zaostalé měsíční bytosti, luciferské bytosti, nemeditovaly své zlo na Měsíci, nýbrž teď na Zemi a vštěpují ho člověku.

Na druhou stranu musíme cítit, jak se naše Já [*leh*] víc a víc rozšiřuje v prostoru, nikoli uvnitř naší fyzické schránky. Okolní smyslový svět v poměru k duchovnímu prožívat jako vzduchové bublinky ve vodě, jako kulaté nic. Znovu a znovu toto v sobě v myšlenkách prožívat. K tomu nám mají být dány pomůcky: tři formule, které budeme promeditovávat ráno a večer a v neděli; ty nám budou v příštím čase pomáhat v osamostatňování éterného těla.

První formule [*sloka*] vyjadřuje to, co je řečeno v *Ex Deo nascimur*; druhá formule *In Christo morimur*, třetí formule *Per Spiritám Sanctum reviviscimus*:

K věcem se obracím...

Světlo ducha, protepluj mě...

Zářící Já a duše jas...

Zápis B:

I když fyzicky nemůžeme být tolik pospolu, můžeme si být přesto vždy vědomi, že jsme spolu v duchu. Nejsme odděleni, neboť v éterném světě, v němž se naše myšlenky vzájemně dotýkají, neexistuje oddělení, které je v hmotném světě. A stále víc si budeme uvědomovat, že naše Já [*Ieh*] se v našich myšlenkách jakoby rozprostírá a stává se všeobsáhlým. To je jedna ze součástí pokroku, na něž má esoterik dbát; neboť osamostatňování myšlenkového života je důkazem toho, že pomocí cvičení a meditací děláme pokroky. Pociťujeme, jako by se v nás myšlenky myslely samostatně; ne jako dříve, jako bychom své myšlenky sami vytvářeli, nýbrž jako bychom cítili, že náš myšlenkový život je obklopen stále více se rozpínající duchovní atmosférou, jako bychom část svého Já vysílali do myšlenek a tak byli duchovně sjednoceni s tím, od čeho jsme fyzicky odděleni. Jako bychom se rozpínali do celého okolí.

A v tomto citění duchovního sjednocení s věcmi se nám také může zvolna vyjasnit, že pravé bytí věcí spočívá v této neviditelné, avšak reálně pociťované duchovní atmosféře, zatímco to, čím jsou věci hmotné, nám bude víc a víc odhalovat svůj ireální charakter.

Abychom si to vnitřně stále více uvědomovali, můžeme meditovat tuto formuli:

K věcem se obracím...

Pak jsou ale také doby, kdy musíme dělat takřikajíc opak. Musíme se pak cítit sami v sobě, cítit, jako by z nás vyvstávalo druhé Já [*Selbst*], které je naším pravým Já [*Ieh*] a které musí dostávat větší a větší sílu. (Tyto dva stavy se musí střídát.) A pak, když budeme v osamění sami sebe prociťovat a sami v sobě získávat sílu, pozvolna - a mocněji než kdykoli dříve - pociťme dobro v sobě a také zlo v sobě. Dobro v nás se nám vyjeví tak, že budeme pociťovat, jako by rostlo - rostlo do daleké budoucnosti, kde přinese plod; a budeme pociťovat, že se zlo, které v nás ještě je a které si také v idejích dokážeme v duchu jasně uvědomit, musí stát potravou pro rostoucí dobro. Budeme cítit, že zlo je něčím odumírajícím, kdežto dobro něčím rostoucím, budeme však také pociťovat, že silný růst dobra závisí na potravě, které se mu může dostat odumíráním zla. Obojí v sobě musíme dokázat cítit zároveň, dobro i zlo, a současně vědět, že zlo, které si dokážeme co do ideje představit, se nikdy nesmí stát skutkem; že [o něm] máme vědět, ale nikdy [je nemáme] konat.

Z toho opět vidíme, jak vážné je esoterní školení. Když si totiž zřetelně uvědomíme možnost zla v sobě, přistoupí k nám zároveň pokušení, abychom je i vykonali. A měli bychom vědět, že se stejnou jistotou, s jakou musíme poznat možnost zla v sobě a umožnit mu, aby se stalo ideou pro silnější růst dobra, musíme také vědět, že nesmíme nikdy ani v nej menším připustit, aby se zlo stalo skutkem.

Co vidíme kolem sebe v přírodních říších a co nám lidem slouží jako potrava, je tu proto, že bohové na starém Měsíci mysleli zlo i dobro, tak jak to nyní musíme učinit i my. Nerostná půda poskytuje živiny rostlinstvu; stejně tak se v nás představy zla stanou půdou, z níž se živí dobro. Nerostná říše Země vznikla tím, že elohim na Měsíci mysleli zlo, omyl; z toho vznikla hmota, nerostná říše Země, a z této hmoty mohl Jahve učinit člověka, dát mu hmotnou schránku.

Avšak to, že v našem pozemském vývoji máme také zlo v této podobě, jako zlé skutky a všechno, co je špatné, pochází od luciferských bohů, kteří nemysleli zlo na Měsíci (kde by to bývalo bylo namístě a bylo by se to stalo potravou), nýbrž na Zemi. A tak je myšlení zla luciferskými duchy na Zemi podnětem ke zlým skutkům a omylům lidí.

Toto silné uvědomování si sebe v sobě samém, konané oním živoucím Já, se začne samo v sobě cítit jako působící, zářící, živoucí, se zřetelným vhladem do všeho, co v sobě nese jako budoucí květ dobra, co však také v jasných myšlenkách chápe své možnosti zla, které nikdy nemají přejít v činy - toto uvědomování je vyjádřeno ve druhé formuli:

Světlo ducha, protepluj mě...

A pak se Já [*leh*], jež se stalo vědomým si sama sebe, může opět obrátit navenek. Povstalo pak ovšem samo ze sebe a poznává duchovní význam věcí. Uvědomuje si, že tam, kde smysly vidí předměty, je vlastně nic, že jsou tam otvory v mnohem reálnějším a hutnějším bytí kolem dokola. Smyslový svět teď prožívá jako kulaté díry, jako „perličky bytí“; sebe samo cítí jako živoucí a působící v hutném duchovním světě, který se stal reálným životem tam, kde smyslové orgány nic nevnímají. Člověk pak může pomocí třetí formule, kterou k tomu medituje, prověřit sám sebe. Medituje-li první dvě formule každý den například ráno a večer, první sloku ráno a druhou večer, může pak v neděli kromě těchto dvou v době mezi tím vzít třetí sloku, aby si vyzkoušel, nakolik se to vše stalo skutečností. Toto je pak opět utvrzením jiné formule, která je v těchto třech vlastně obsažena: E. D. N. - L C. M. - P. S. S. R. V první formuli můžeme cítit to, co je v podobě pravých tvořivých mocností základem smyslového bytí: E. D. N. - Ve druhé se ubíráme do osamění, jako kdybychom odumírali, abychom v sobě našli to, co se dokáže sjednotit s Kristem: I. C. M. - A v třetí sami ze sebe znovu ožíváme, znovu se zrozujeme v ducha a poznáváme duchovní bytí: P. S. S. R. - Jako bytosti Já se musíme vyvinout v orgán duchovního světa.

Zářící Já a duše jas...

Tyto formule je však třeba meditovat, pak nás přivedou dál. Nestačí znát jejich obsah: 1 ten nejpokročilejší esoterik, který to všechno už dávno ví, je musí znovu a znovu střídat meditovat.

GA 266/III